

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESULETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYVE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11–13. sz. TELEFON 85–12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.
Tagok ingyen kapják.

VI. ÉVFOLYAM 1909 SZEPTEMBER :: 9. SZÁM ::

TARTALOM: A kóbor ebekről. — A galamblovészetek. — A szem-ellenző kezd kimenni a divatból. — Szégyenletes állatpotok. — Egyesületi hírek: A nagyváradai állatvédő-egyesület közgyűlési meghívója. — Állatok világa: Egy verébpár napi munkája. — Kutya mint életmentő. — Farkatlan macskák. — A lovaknak legyekről megvédése. — Szemle; A new-yorki állatvédő-egyesület. — Mozgalom a viviseccio korlátozására Franciaországban. — Adat a mesterséges fészekoduk hasznához. — Szárnyas baromfi leölése Helsingforsban. — Irodalom: „Gyermek Naptár“. — Háboru és béke a hangyák államában. — Hírek: A Berliner Tierschutz Verein. — Marokkói sáskák és a kék vércse. — Pozsonyvármegye a madárvédelem érdekében. — Különléték: Felhívás a keresztcsőrűek megfigyelésére. — Bérkcocsi használók figyelmébe. — Az óvantag. — A madarak és fák napja.

A kóbor ebekről.

A kóbor ebek elleni védekezés teljesen jogosult, mert veszedelmesekké válhatnak az emberek és állatok testi épségére, sőt a vagyona is.

Ugyanis a kóbor ebekre senkinek sincs gondja, azokat senki nem eteti, nem itatja, a nap heve és a hideg kinzása ellen senki nem védi s részint e miatt, részint, mert csatangolás közben veszett állattal könnyen találkozhatnak, a veszettség által való ragályozásnak nagyon is ki van téve: s így emberre és állatra veszedelmes. De az éhség gyakran ráviszi az ilyen kóbor ebet arra is, hogy a baromfi tojását, vagy magát a baromfit vegye magához táplálékul, esetleg kirágja a lisztes zsákok stb., tehát kárt okozzon a vagyona.

Épen azért, a kóbor ebek pusztítása jogosult, ami ellen legfeljebb az állatvédelem tulhajtása esetében

lehetne kifogást tenni, de a testi épség és az egészség, valamint a vagyon védelme érdekében az kívánatos.

A törvény maga is kimondja: „a kóbor ebeket és macskákat saját birtokán mindenki lelőheti“ (1894: XII. t.-c. 90. §.). Hasonlóképen kimondja a törvény — habár csak a vadászat szempontjából — hogy: „a vadászati területen talált házi macskákat és kóbor ebeket a vadászatra jogosított elpusztíthatja“ (1883: XX. t.-c. 14. §.), továbbá: „a vadászatra jogosítottokan kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármi fajú ebeket bocsátani; kivétnak a nyájörök...“ (1883: XX. t.-c. 16. §.). És habár a törvény azt parancsolja is, hogy: „ha a vadászatra jogosultak vadászebei idegen területre átmennek: ott az illető vadászatra jogosult által csak letartóztathatók mindaddig, míg gazdáik az okozott károkért teljes elégtételt nem adnak“ (1883: XX. t.-c. 17. §.): még sem szabad megengedni, hogy

a vadászeb magában idegen vadászterületre átmenjen, mert a kir. Curia már több ízben kimondta, hogy az „idegen vadászterületen csatangoló vadászebek kóbor ebeknek tekintendők és a vadászatra jogosult által szabadon lelhetőek, hacsak az ebek gazdáikkal, illetve azok környezetében nincsenek, kiknek gondozása, vagy felügyelete alatt állanak“. (Curia 1903 évi 125. és 1906. évi 496/905. sz. határozata.)

Sőt hogy nemcsak a vadászterületen, hanem még az idegen udvarban, vagy telken járó eb is kóbor ebnek tekintendő, nyilvánvaló a m. kir. belügyminiszternek legközelebb hozott azon határozatából, melyben kimondta, hogy „aki az udvarába járó és ott kárt okozó kóbor kutyát éjjel lelővi: tiltott lövöldözés miatt nem büntethető“. Ugyanis az 1879: XL. t.-c. 115. §-a szerint: „ötven frt (100 kor.) terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: aki a községben, vagy annak közelében lő“ — ennek dacára még sem büntethető akkor, ha a házánál, udvarán vagy telkén kóborgó ebet lövi le és pedig nem büntethető azon okból, mert a kóbor eb mindenütt elpusztítható, tehát büntetlenül lelhető a községben is, mert ez a személy vagy vagyon érdekében történik.

Az állatvédelemnek tehát mindenképen oda kell hatni, hogy minél kevesebb legyen a kóbor ebek száma, amit pedig az ebek tulszaporodásának mérséklésével és a meglévő kutyák szükséges gondozásával lehet elérni.

K. N. S.

A galamblovészetek.

Ismételve fejezte ki az Országos Állatvédő Egyesület álláspontját ebben a kérdésben.

Élő állatokra lövöldözni, melyek nem vadászat tárgyai, már magában véve kegyetlenség.

Sportnak pedig legalább is fölösleges.

Ez az álláspontunk azonban nem birt érvényesülni, dacára annak, hogy ismételve és több irányban tettünk lépéseket a galamblovészet ellen, és dacára annak, hogy a sajtó is rokonszenvesen támogatta felszólalásainkat.

De nem csak, hogy a galamblovészetek ellen tett lépéseink eredménytelenek maradtak, hanem ez a szármalmas sport egy felette káros irányban fejlődött.

Míg ugyanis a galamblovészet eredetileg csak vadászoknak és sport férfiaknak úgyszólván bizalmas magánkörben üzött kedvtelése volt, most mindinkább nyilvános látványosság gyanánt a nagyközönség számára rendezik a galamblovészeteket és azok mind sűrűbben furdőhelyek, jótékony ünnepélyek és hasonló alkalmakkor mint a nagyközönség összejáratására szánt attrakciók szerepelnek.

A galamblovészet sportjának ez a sajnálni való kinövése kötelez bennünket arra, hogy most már teljes odaadással folytassuk akciónkat a galamblovészetek ellen.

Az Országos Állatvédő Egyesület és a vele szövetkezett egyesületek tevékenységüknek sulypontját a népnevelésre helyezik.

Alapszabályaik értelmében céljuk az, „hogy a népnevelés érdekeit az erkölcsök nemesítése útján előmozdítsák,“

„az állatkinzás üldözése és az állatok iránt való szeretet felkeltése és ápolása által szelidebb erkölcsöket vinni a tömegekbe,“

„a természet szeretetének ébresztésével ember-séges érzésü nemzedékeket nevelni.“

Ezekkel a célokkal merő ellentétben állónak és komoly munkánk eredményét veszélyeztetőnek ismerjük az oly látványosságok nyilvános rendezését, mint a milyenek a galamblovészetek, mert az ily tömeges és céltalan öldöklés a nézők érzületére fásítólag hat és szívtelenséget kelt.

Ismételve utaltunk arra, — de hiába — hogy már alig van a kerek világon hely, ahol galamblovészetek még nyilvános sport képében ma még állandó gyakorlatban volnának.

Monako, illetőleg Monte-Carlo képezi talán az egyetlen kivételt. De hát ott, ahol tiszta haszonlesésből száz és száz ember életének és becsületének, száz és száz család egzisztenciájának sirját jelentő hírhedt játékbank áll fenn, — ott a civilizált világ kevésbé ütközik meg azon, ha a védtelen galambok is az ember-áldozatok sorsában osztozkodnak.

Annál inkább ütközik meg a külföldi humánus érzésü közönsége azon, hogy Magyarországon, mely a kultura haladásáért oly rendkívüli áldozatokat hoz, a galamblovészetek kegyetlen sportja, nem hogy enyészőben nincs, hanem mint nyilvános látványosság, napról-napra nagyobb tért foglal.

Ha a sportot magát nem bírjuk egyhamar kiküszöbölni, de a galamblovészeteknek nyilvánosan, a nagyközönség bevonásával leendő rendezése ellen a leg-határozottabban állást kell foglalnunk és ez irányban folytatandó akciónk érdekében körkérdezt intézünk a külföldi állatvédő egyesületekhez, abból a célból, hogy az onnan nyerendő adatokat akciónk anyagául felhasználhassuk.

A beérkezendő adatok közlését e lapok legközelebbi számában kezdjük meg.

A szem-ellenző kezd kimenni a divatból.

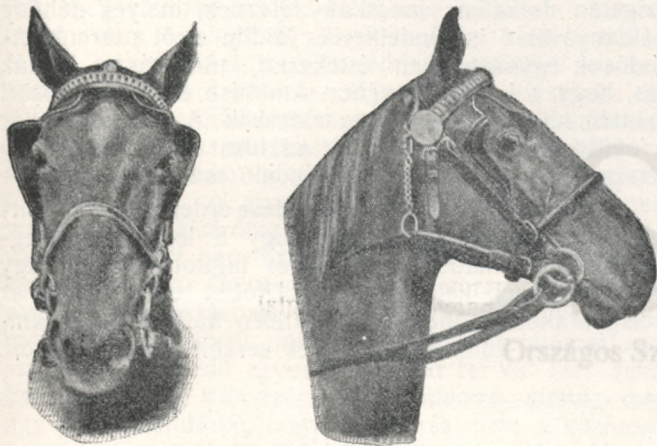
Szaklapokban s így e helyen is, többször szóváltam már azt, hogy a ló kantárjának u. n. szemellenzője egyike a legraffináltabb lókinzó eszközöknek s bizonyítottam ezt számos tényre és példával, különösen kiemelve azt, hogy az ijedőség ellen nemcsak hogy nem használó, hanem egyenesen felidézi a ló megijedését, elragadását s azon veszedelmeket és károkat, melyeknek lépten-nyomon tanui vagyunk, kivált Budapestben.

E szemet gyötrő, a lovat tájékozódó képességétől megfosztó kantárrésznek köszönhetjük nagyrészt azt is, hogy oly sok a vak ló hazánkban.

A szemellenző divatjának még szintén hódoló külföld már eljutott odáig, hogy oly szemfedő ernyőket (szemellenzőket) alkalmaz, amelyek ott vannak ugyan a kantáron a maguk szokott helyén, de úgy, hogy a szemet el nem fedik, az állat attól legalább is $\frac{3}{4}$ -ed körben szétkinthez, láthat, tájékozódhatik. Ilyen, a kantárra derékszögben szilárdan elhelyezett, a szemet már jóval kevésbé vagy éppen nem rontó, az állatot nem kinző, a megijedést fel nem idéző szemellenzők — igaz, hogy nagyon elvétve — nálunk is láthatók azóta, mióta ezekre évek előtt szaklapokban a figyelmet felhívtam. Vajha még többen követnék e jó példát, ha már a szem-ellenzők végleges kipusztítására még máig se nagy a hajlandóság.

Nem nagy, de van hajlandóság erre. Mutatják ezt budapesti példák is.

Arról nem is szólok, hogy a lovas katonaság egyáltalán mellőzi azt, de felhozom, hogy pl. a székesfőváros tulajdonát képező nagyszámu igás fogatok

Modern szem-ellenzők.

lovainak tulnyomó részén már nincs szem-ellenző. Nincs ily ellenző a központi tejcsernok, a Dréher-féle és kőbányai részvény serfőző lovainak nagy részén se, sőt több más fogattól eltekintve, néhány bérkocsi fogatunk is, amelynek tulajdonosa (dicséret érte) ezt a szemgyilkoló, oktan cafrangot már nem tűri állatain, okosan belátván, hogy annak árát meg lehet takarítani, mellőzésével a ló látó, tájékozódó szervét pedig épen fenn lehet tartani, anélkül, hogy e bőrfityegő elhagyásával valami baleset felidéztenék.

Híszén vannak, akik azt hangoztatják, hogy szemellenző nélkül sok lovat lehetetlen veszély felidézése (elragadás, kilörés) nélkül használni. Én ezt koncedálok abban az esetben, ha az a nyomorult állat úgy hozzá van már szokva a szem-ellenzőhöz, mint pl. némely ember a kamáslihoz. Ámde amíg látom, hogy százezrei a világon a katonai, rendőri, csendőri lovaknak, e magasvérű élénk állatoknak szemellenző nélkül együtt sem okoznak annyi balesetet, mint pl. Budapest szemellenzős magán- és bérkocsi fogatai; s ha látom, hogy még oly lovakon is van és pedig majd

mindegyiken szem-ellenző, amely birka-csendes, gyakran süket, vak a sanyargatástól: hát megáll az eszem ez oktalanság, e nem törődömség láttán, különösen, ha konstatálnom is lehet, hogy annak a vak lónak a vak-ságát éppen az az ide-oda lógó, a szemre ezer meg ezer ütést mérő, az utca porát a szembe verő ellenző idézte fel.

Hát csak vegyen fáradságot magának bárki is egy sétája alkalmával mindezek megfigyelésére s aztán mondja, hogy nincs igazam.

Le hát a szem-ellenzővel, vagy elő hát avval a modern formájával, amelyet előbb érintettem, s amelynek itten ime képét is adom. Ha már szükségesnek tartja valaki, török-szakad, ezt az inhumánus kinző szerszámot, hát embereje meg magát legalább annyira, hogy elviselhetővé tegye azt az állatra. Erre a modernebb szem-ellenzőre is ráveretheti a fogat-tulajdonos a maga törvényes vagy nem törvényes címerét, akár 50 gombos korona vagy bármily cifra monogram alakjában ólomból, ezüstből, aranyból, ha már annak jobb helyet, — pl. a kantár homlok-sziján, ott, ahol annak az állatnak fejüregében az a csekély ész fészkel — nem talál s hagyja még inkább egészen szabadon e nemes állat kifejezésteljes, szép szemét, hadd láthasson, hadd tájékozódhasson, hadd vehessen észébe ezuton mindent, ami körülötte történik s ne rohanjon vakon, meg nem különböztetve, minden semmiségtől megrettenve a veszélybe, abba döntvén lovasát, kocsisát, urát, járművét és idegen tárgyat, személyt.

Különben ne tartsa senki magára nézve lealázónak a jó akaró figyelmeztetést, tanítást, mert nagy igazság van a régi német mondásban, melyet magyar híjján, im itt végezetül idézek:

„Meister ist, der was ersann,
Geselle, der was kann,
Lehrling, jedermann.“

Tanoncok vagyunk igenis, legalább bizonyos tekintetekben, mindnyájan.

Monostori Károly.

Szegyenletes állapotok.

Csak nem rég konstatálta egyesületünk, hogy vannak Budapesten emberek, akik az állatok sanyargatásában minden képzelhető határt tullépnek. Egy uri ember pl. készakarva nyilást hagy portája kerítésén, hogy azon át éjjel kóbor macskák, ebek bejuthassanak. Kertjében kaptány, hurok van felállítva csalétekkel. Ezekkel ejti hatalmába az állatokat. Aztán nézi, bizonyára pervers gyönyörűséggel kinlódásukat, csak vergődésüket, majd leüti, vagy lelövi őket. S még csak titkot se csinál ebből. Még dicsekszik is vele! Sajnos, nincs paragrafusunk, amelyet hurok gyanánt a nyakára dobhatnánk.

Konstatálta egyesületünk ujabban azt is, hogy vannak emberek, akik arra spekulálva, hogy vidéki,

kevés, vagy semmi ellenőrzés alatt se álló lóvágóknak akármilyen állapotban levő lovakat is egy pár korona haszonnal eladhatnak, felkutatnak, s megvesznek végkép lezsarolt, sánta-béna, sebekkel lepett nyomoruságos állatokat gyakran a bőr árán aluli összegért s aztán átszolgáltatják, ha lehet, a mondott lóvágóknak. Hogy az ily, különben teljesen értéktelen lovat miként helyezik el, hogyan gondozzák, etetik, itatják, míg új gazdához, a vágóhoz kerül, arról legjobb nem is beszélni. Hogyanis etesse, gondozza napokig, mikor ime egyesületünk egy ily szárnalmas állatot közelebből 6, mondhat koronáért vett meg, hogy emberséges kiirtással megszabadítsa a további kinlódástól.

Sajnos, vonatkozó törvényünk értelmében ez sem nyilvános és botrányos állatkinzás s emiatt büntetés helyett ime mi, az egyesület, még 6 koronát ad a lelketlen üzérkedőnek, csak hogy nyilvánossá és botrányossá ne is válhasson az eset s ne kiálthassák ránk, mint igazságtalanul szokták, hogy hol az állatvédő egyesület?

Jó régen lépést tettünk, hogy büntető törvénykönyvünk (1879. évi XL. t.-c.) 86-ik §-a módosításuk oda, hogy nyilvánosan, botrányt okozó módon passzusa kihagyassék s szóljon az csak úgy, hogy „Aki állatot kinez stb., büntetendő“. Nem volt sikere lépésünknek. Hát foly is ime a kegyetlenkedés, mert a kihágás megállapítása nem indokolható feltételhez van kötve s így a megtorlás is.

Egyesületi hírek.

Meghívás. A nagyváradi állatvédő-egyesület folyóévi szeptember 18-ikán, szombaton délután 5 órakor, a városház tanácstermében közgyűlést tart; ennek tárgyai:

1. Elnöki megnyitó;
2. a jóváhagyott alapszabályok bemutatása;
3. az 1909. évi költség-előirányzat;
4. a számvizsgáló-bizottság kiküldése;
5. esetleges indítványok.

Az indítványok 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg az elnökségnél bejelentendők. A közgyűlés előtt délután 4 órakor választmányi gyűlés fog tartatni.

Ezen köz-, illetve választmányi gyűlésre a t. egyesületi tagokat tisztelettel meghívom.

Nagyvárad, 1909. szeptember 4.

Wertheimstein Alfréd, elnök.

Állatok világa.

Egy verébpár napi munkája. Egy angol természet-tudós megfigyelte a madarak napi munkáját és megfigyeléseiről a következő adatokat közli: reggeli 3 óra 50 perckor him és nőstény kirebbentek a fészkekből.

Esti 7 óráig 180-szor fordultak meg és mindannyiszor mindennemű bogarat, rovarot és hernyót hoztak fiókaiknak. Közben néha homokot és apró kövecset is hoztak. Ily módon tesz hát a veréb is hasznos. —y i—

Kutya mint életmentő. A berlini „Anwalt der Tiere“ című folyóirat májusi száma szerint egy uri ember fox-terrier kutyájával a Bottmühle táján egy szemétdombra bukkant, melynél a kutya csaholva és kotorva megállott és gazdája által a hely elhagyására nem volt rábirható. A kutya gazdája abban a hitben, hogy a törmelék alatt a kutya esetleg valamely holttestet szimatol, segítségül hívott egy embert és közös erővel felkötötték a szemétrakást, melyben egy vászonrongyokba burkolt csecsemőt találtak. Mikor a kis teremtes szájából a földet eltávolították, a gyermek az életnek gyöngye jeleit észlelték. A gyermek-kórházban sikerült a csecsemőt teljesen életre ébreszteni. m. i.

Farkatlan macskák. Egy francia folyóiratban dr. Loisel egyetemi tanár említést tesz arról, hogy Man szigetén farkatlan macskák léteznek, melyek néhány példányával ő is rendelkezik. Midőn erről a természet-tudósok egyesületében értekezett, tudomására hozták azt, hogy a Loire völgyében Amboise és Tours között szintén léteznek ilyen fajta macskák. A nevezett tanár a nyilvánosságához fordul és adatokat kér aziránt, hogy léteznek-e egyebütt és hol hasonló macskák. —y i—

A lovaknak legyektől megvédése érdekében a „Fuhrhalter“ című lap azt ajánlja, hogy a legyek által leginkább megtámadott testrészeket higitott ecettel vagy ecettörkölyvel kell lemosni. Utóbbi olcsó, mert az ecetgyárakban többnyire értéktelen hulladéknak tekintik. Az ecet különben a legyek serkét (petéit) is öli.

SZEMLE.

A new-yorki állatvédő egyesület az óriási városban egymaga látja el a gazdátlan kutyák befogását. Ennek fejében a kutyaadó egész jövedelme az egyesületé, mely jelenleg 40 egyént foglalkoztat. Az egyesület 14 évi fennállása óta 800.000 macskát és 400.000 kutyát helyezett el, vagy irtatott ki emberséges módon. Csak az 1907. évben magában 108,619 állat fordult meg az egyesület kezén. —d—

Mozgalom a vivisectio korlátozására Franciaországban. M. Solange francia író és állatbarát, akinek az állatok élve boncolása ellen irányuló színjátéka 1905-ben Párisban elő is adatott, most több elvbarátjával egyetértve törvényjavaslatot készít, melynek célja az volna, hogy a vivisectio a multhatlanul szükséges határok közé szorították és állatoknak az élve boncolás céljaira való eltulajdonítása szigorúan büntetettessék. A nevezett író az állatvédőktől adatokat kér többek között arra nézve is, vajjon eltekintve Angliától, az északamerikai Egyesült-Államoktól és Zürich cantontól, létezik-e más államban a vivisectio korlátozására nézve törvényes intézkedés. (y—i—)

Írdat a mesterséges fészekoduk hasznához. Imént olvastuk külföldi lapban, hogy báró *Berlepsch*, a híres madárvédő erdőjének szomszédságában a tavaszon több négyszögmértföldnyi területű cserfa erdőt taroltak le a hernyók, a *Berlepschét* azonban, melyben szerteszt a fákon 4 ezer mesterséges fészkelő odu volt elhelyezve, egyáltalán nem bántották, — mint valami oázis emelkedett ki az zöldjével a környező letarolt erdőségből.

Érdekes, hogy a *Berlepsch* erdeje határvonalán tul mintegy fél kilométernyire, a többi erdőkben sem tettek kárt a hernyók, bizonyára, mert a *Berlepsch* által megtelepített cinkék s egyéb odu-lakó s igen nagyszámu éneklő madarak oda is elcsatangoltak hernyót pusztítani.

Az ily fészkelő oduk haszna gyümölcsösökben is szembeötlő. *Berlepsch* példáját több szomszédosgyümölcs-termelő követte s azóta a hernyó-kalamitás hovatovább mindinkább veszt ott kártékonyaságából. *Mo.*

Szárnyas baromfi leölése Helsingforsban. A helsingfors-i állatvédő egyesület Dániából egy nyaktilót hozatott, mely ott baromfi leölésére már szelvében használatban van. Helsingfors városi tanácsa kellő érzékkel bírván az ügy iránt, az állatvédő egyesülettől átvette a nyaktilót és azt a vásárok ideje alatt a helyszínén egy külön e célra szerkesztett, horgannyal kibélelt, szétszedhető pavillonban működteti. A pavillont a nyaktilóval mindig ott és akkor állítja fel a város, ahol nagyobb forgalom van. A nyaktiló használatáért díjat nem szednek és a kizárólag városi alkalmazottaknak borra-valót elfogadni nem szabad. Hasonló baromfi vágókészülékek már mintegy 20 németországi városban vannak alkalmazásban. Ezek között példányszerűnek mondják a Kottbusit, melyet az ottani természettudományi és állatvédő egyesület állított fel és tart fenn. Ez az ölő-készülék azért is figyelemre méltó, mert úgy van berendezve, hogy az eljárás nem a közönség szemeláttára történik. A nyaktilóval való ölést *Monostori* tanár már a 90-es években ajánlta nálunk, de sikertelenül.

— yi —

IRODALOM.

„**Gyermek Naptár**“ az 1910. évre. 64 oldal, 34 képpel, színes borítékban. Kiadta az „Országos Állatvédő Egyesület“. Ára 10 fillér.

Az előző évfolyamairól is előnyösen ismert ez állatvédelmi kiadvány, mely hivatva van erkölcsnemesítőleg hatni az elemi iskolás gyermekekre, kiknek az idén mintegy százezer példányban kerül kezeibe, — egyenesen meglepi az embert gazdag s a célra jól megválasztott tartalmával. Gyermekekre érdekes, figyelmét lebilincselő, kedélyét nemesen érintő, tanulságos történetek versben és prózában, gazdag változatban követik egymást a csinos füzetben, többnyire néptanítók tollából, kik az idén pályadíjjal összekötött versenyben álltak a nemes ügy szolgálatába. Nem kevesebb, mint

22, a nagy természetből, különösen az állatvilágból vett történetben, leírásban, példában, mesében ojtják a szerzők az olvasó gyermek lelkébe a nagy természet iránti szeretetet, az élőlények megbecsülését, védelmét, többnyire oly modorban, hogy örömet lelheti abban és tanulságot merithet abból a meglett ember is.

A Máday szép bevezetőjétől és Hermann Ottó magas figyelmeztető soraitól, meg az apróságoktól eltekintve, a füzetben szép illusztrációk kíséretében a következő nagyobb művek foglaltatnak:

„A szél-kiáltó“. *Irta K. Nagy Sándor.* (Nem pályázott.) Az ismeretes póli madár vihar közeledtét jelző szereplését ecseteli ebben az illustris szerző, ügyes állatvédelmi vonatkoztatásokkal, a nála megszokott vonzó és lebilincselő irómodorban.

„Láncos eb“ cimen *Malomsóki Károly* rövid versben hívja fel a figyelmet a házőrző kutya kellő gondozására.

„Az állatot szeressétek“ gyűjtő cimen *B. Büttner Lina* 7 sorozatos versben különféle hasznos állatokról tár fel példákat s az állatok szeretetére, védelmére inti az olvasót. (Művével pályadíjat nyert.)

„A barázdabillegető és a rabok“ című műben *Selymessy Ferenc* (ki nem pályázott) megkapó történetet mond el a durva lelkületű rabok meghatottságáról, mely őket a szóbanforgó anyamadárnak kicsinyei iránti gondossága és hasznossága tekintetében elfogja.

„Tisza“ cimen *Firtos Ferike*, kissé talán terjedősebben mint kellene, pompás történetet mond el, nagyon szép, a gyermeket azonnal megkapó nyelvezettel egy apró, felettén kedvesen jellemzett leánykáról és az őt kísérő, védelmező és megmentő kutyáról. Az egész tárgyalásban erős rátermettséget árul el a szerző, ki pályadíjat nyert.

„Rabmadár“ cimen költeményt ad *Márton István*, fogságban elpusztuló madárról.

„A madarak“ című pályadíjnyertes műben *Demuth Gyula* ügyes, tömör tárgyalásban többféle állat hasznáról szól, különösen kiemelve a madarak által hajtott hasznot s példákkal illusztrálja védelmüknek szükségét és erre a gyermekeket nyomatékosan inti.

„A szamár és gazdája“ című, humorosan tartott művével *Monostori Agnes* nem pályázott. Ugy hiszem, így is megnyeri ez ügyes kis apróság az olvasó tetszését, a maga közvetlenségével, okvetlenül derűtséget keltő mivoltával, de egyben erős állatvédelmi vonatkozásával.

„Gábor bácsi doktora“, *Staindlné Ludwig Mária* e pályadíjnyertes műve, a kecsketejnek az egészségre előnyös befolyását példázza, természetesen állatvédelmi vonatkozásokkal s gyermekekre tanulságos momentumokkal.

„Ne bántsátok...“ című munkájával *Alexy Kornél* nem pályázott, ám talpraesett kinyilatkoztatásai a legellenzenvesebb állatokról (vakond, sündiszó, denevér, varangyos béka, bagoly) tanulságosak az olvasóra s igen helyén vannak a könyvben.

„A halálmadár“ szerzője, *Monostori Margit* is visszavonult a pályázástól, de műve, mely röviden igen sokat és hasznosat mond, méltán foglalja el kicsi helyét e naptárban. A babona szerint halált jósó kuvikról szól s e babonában foglalt tévhitet igyekszik lerombolni.

„Megtérés“ címen pályadíjat nyert művével *Kellen Frida* az anyai szeretetet tárgyozó és állatvédelmi vonatkozásokat is magába foglaló témát állit az olvasó elé, oly ügyes, oly szép, megkapó formában s oly megoldással, hogy azt itt külön is kiemelni érdemes.

„Tatárjárás“ aztán a címe *Piller József* pályadíjnyertes művének. A szerző a tatárjárás pusztításainak borzalmaira irányítja az olvasó figyelmét s remek párhuzamot von aközött és a szertelen madár pusztítás között. Szívbe hatoló szép dolgozat s ami fő: rövid, csattanós.

„Az öreg ló“ címen *Ferke Ágost* verse következik aztán s ezt követi, mint utolsó:

„Miért nem szabad az állatokat bántani?“ című dijnnyertes munka *Dr. Wágner József*-től. Fantasztikus álom-látás formájában ugyan, de rendkívül elevenen tárja ebben az álom-látó, állatokat bántalmazó fiú, de persze az olvasó gyermekek elé is a különféle állatok hasznát az emberre, oda állitván a kérdést, hogy mi lenne, ha nekünk embereknek az állatok többé nem tennének szolgálatot.

Talpraesett befejezője ez a pompás kis naptárnak, melyben még itt-ott közbeszurtan számos tanulságos intelem, mondás is foglaltatik, egyben pedig kimerítő kalendárium, mit a felnőtt is használhat.

A füzet kiállítása szép; címképe (hegyvidék juh nyájjal, pásztorgyermekkel, juhászkutyával) rendkívül tetszetős. Tíz filléres csekély ára (melyből 20 percent a jótékony tanítói Eötvös-alapé) egyszerűen unikum. Az állatvédelem nemes ügyének tett szolgálat mellett igazán mérhetlen örömet okoz a gyermekvilágnak az, aki a százezer példányban kiadott ezen könyvecske megvásárlásában és terjesztésében közre hat.

A könyvecske ép e csekély áránál fogva, tekintettel a portóra, nem igen alkalmas arra, hogy egyes példányokban rendeljék meg, célszerű legalább 10, vagy aztán több példányt rendelni s kedves és értékes ajándékképpen a gyermekek közt szétosztani talán karácsonykor, új évkor, vagy szeptemberben már, az iskolaév beálltával. Alkalmas az egyéb alkalmakkor is jutalmul, ajándéknak. Így pl. vizsgákon, a „Madarak és Fák Napja“ megünneplésekor s egyéb iskola-ünnepen.

E „Gyermek Naptár“ csak a következő címnél kapható:

„Országos Állatvédő Egyesület“ Budapest, IX., Ernő-utca 11.

Melegen ajánljuk ezen, a gyermek nevelésben hasznos művet nemcsak a szülők, gyermekbarátok, tanítók, de mindenki figyelmébe, aki a jövő ember-generációk lelki nemesítésében evvel az eszközzel is közrehatni kíván.

Paedagogus.

Háboru és béke a hangyák államában. Sajó Károly tanár, Európaszerte hírnévként örvendő zoologusunk tollából: „Krieg und Frieden im Ameisenstaat“ cím alatt egy rendkívül érdekes munka jelent meg a németországi nagy természettudományi társulat, a „Kosmos“ kiadásában. A munka a hangyák életét és társadalmát ismerteti. Figyelemre méltó adat az, hogy a hangyák fejős teheneket és rabszolgákat tartanak. A hangyáknak külön nyelvük is van, amennyiben csápjaikkal egymást érintve értetik meg magukat. A hangyaboly összes lakói egyaránt annyira szorgalmasak és jóindulatúak, hogy ez Sajó nézete szerint csakis egy okszerűen vezetett tenyésztés és fajválogatás útján volt elérhető. Szerinte a henyék, furfangosak és egyéb elszontalan egyedek ki lettek közösitve. A hangyák agyveleje aránylag igen kicsiny, a test súlyának mintegy háromszázad részét teszi ki és értelmük mégis magas fokon áll.

— yi —

HIREK.

A Berliner Tierschutz Verein július hóban tartotta rendes évi közgyűlését. A Stenz Hermann kiváló érdemű ügyvezető által előadott évi jelentésből a következő néhány adatot közöljük: a csak 17 év óta létező egyesület állatvédő naptárából az idén már közel 1.600,000 kelt el; olvasókönyveket osztottak ki 52,000; egyéb állatvédő iratokat és nyomtatványokat adtak el és osztottak ki 254,000-t. Egy milliónál több ama propaganda-nyomtatványok száma, melyeket az egyesület a múlt évben készített. Az egyesület folyóiratja 4000 példányban jelenik meg. Az 1908-ik év végén pénzmaradvány 144,445 M. Értékpapírok 139,000 M. A Beringer-alap 338,562 M. Eladott nyomtatványokból befolyt 1908-ban 76,091 M., 1907-ben 63,381 M.

Marokkói sáskák és a kék vércse. Ismételve volt szó e lapokban arról, hogy valahol az országban a káros bogarak túl nagy számban pusztítják a terményeket, mindannyiszor a Magyar Kir. Ornithologiai Központ közhasznú és nagyjelentőségű működése abban is nyilvánul, hogy az intézetnek egyik szakértő közege, a helyszínén tüzetes tanulmányokat végez abból a célból, hogy kitapasztalja, melyik másik madárfajta természetes ellensége a kártevő bogaraknak és egyúttal lépéseket tesz oly irányban, hogy éppen az a fajta hasznos madarak szaporítását és megtelepítését elősegíteni alkalmas kísérletek történjenek.

Igy történt ez a Hortobágyon is, ahol a marokkói sáska ismételt tömeges fellépése évről-évre igen nagy károkat okozott. Az ornithologiai központ közegei megállapították, hogy a marokkói sáskának egy hatalmas és önkéntes pusztítója van: a kék vércse, amely nagy falánksága miatt igen sok sáskát el naponta. A földművelésügyi miniszter elrendelte, hogy a kék vércsét mesterséges műfészkek elhelyezésével szaporítsák a sáskával fertőzött vidéken. Egyébként a madárvédelem fontos ügyével állandóan törődik a földművelésügyi minisztérium. Rövidesen 25.000 mesterséges fészkek-odut helyezett el állami erdőségekben és

gazdaságokban. A mult esztendőben az állami erdőbirtokokon kihelyezett fészek-oduból 1800 darabot vizsgáltak meg és már az első évben 656 olyan fészket találtak, amelyben hasznos madarak laktak és minimális becslés szerint 4000 fiókat neveltek föl már az első évben. Szakemberek az eredményt oly jelentékenynek találják, hogy a fészkekoduk további szaporítását és azoknak helyes mértékben való elosztását szükségesnek tartják.

Pozsonyvármegye a madárvédelem érdekében. Petőcz Jenő, a vármegye kiváló alispánja, ki már az 1907-ik évben a hasznos madarak védelme tárgyában kimerítő és erélyes rendeletet bocsátott ki, mostanában (9634/1909. sz. a.) újabb rendeletet intézett az elsőfoku hatóságokhoz és a községelöljáróságokhoz, melyben hivatkozva a pozsonyi állat- (és madár-)védő egyesület által ismételve előadott panaszokra, többek között a következők foglaltatnak:

Egyesek a vidékről hasznos, éneklő madarakat hoznak a városba eladás céljából, ami által a gazdasági életben oly fontos szerepet játszó és rendkívül hasznos madarak állományában nagy kárt okoznak, mert a tapasztalat igazolja, hogy a fogságba került madarak 80—90 százaléka elpusztul és az élve maradtak is elvonatnak a természet háztartásában nekik szánt fontos szerepüktől.

Ennélfogva újból felkérem az elsőfoku hatóságokat és községelöljáróságokat, karolják fel a madárvédelem ügyét, intézkedjenek, hogy a madarak fogása egyes lelketlen emberek kapzsiságának kielégítése céljából minden rendelkezésre álló törvényes eszközzel megakadályoztassék, az ily egyének kinyomoztassanak és méltó büntetésben részesüljenek, egyébként pedig a hasznos madarak pusztulásának és pusztításának minden törvényes módon eleje vételessék.

KÜLÖNFÉLÉK.

Felhívás a keresztcsőrűek megfigyelésére. A Magyar Kir. Ornithologiai Központ a következő felhívást tette közzé: *Loxia curvirostra* (L). Hazánk egyes vidékein óriási csapatokban mutatkoznak a keresztcsőrűek. Érdekes volna megtudni, mely vidékeken jelentkeztek ebben az esztendőben. Felkérünk mindenkit, akinek alkalma van e madarakat megfigyelni, sziveskedjék idevágó adatait: mikor mutatkoztak, milyen számban, mi volt fő táplálékuk, fészkeltek-e? a Magyar Királyi Ornithologiai Központ (Budapest, VIII., József-körút 65., I. em.) beküldeni. Különösen felhívjuk madárismerőink figyelmét a csapatokkal esetleg együtt járó szalagos keresztcsőrűre *Loxia bifasciata* (Brhm.), melynek szárnyán két fehér sáv van.

Bérkocsit használók figyelmébe. Tudvalevő, hogy a bérkocsi fogatok között vannak lezsarolt lovuak is. Ilyeneket, ha csak igen lényeges ok fenn nem forog arra, hogy igénybe vegyük, ne használjunk. A tulajdonos a maga kárán tanulni fog s jobb lovat fog majd be. Emberséges érzéstől vezéreltetve, a bérkocsiba szálláskor kérjük fel a kocsiat, hogy ostorát ne használja.

Amely fogat ostorozásra szorul, ugyis nyomorúságos s nem érdemel pénzt. Ha több fogat áll az állomáson sorjában, a leghátul állót lehetőleg ne vegyük igénybe, mert valószínű, hogy az éppen utról érkezett vissza, ki se fújhatta magát, kifáradt s meggyül vele a bajunk. Üljünk a legelő állóba, kivált ha az ép oly jónak, alkalmasnak mutatkozik, mint a többi. Így azt is lehetővé tesszük, hogy valamennyinek jut rendre kereset.

Sohse szánakozunk azon kocsis felett, aki órákon át kénytelen vesztegelni a helyén fogatával; bizonyára rossz hirben áll az ilyen, akár mert zsarol, akár mert notórius lókinzó, akár mert goromba fráter a közönséggel szemben. Az ilyen moresre csak a teljes mellőzéssel, megvetéssel tanítható.

Oly fogatot, melynek lova éppen eszik, lehetőleg ne vegyünk igénybe; tartózkodjunk a félig vak, a lábdaganatos, a bicegőn járó, a feltört szügyű, bordájú, maru lovas fogattól is, mert ily fogatban ülni a járművet használóra is szégyen, de aztán felettén bizonyítatlan, hogy vele kalmitás nélkül juthatunk el oda, ahova szándékozunk.

Az óvantag. (Felelet egy hozzánk intézett kérdésre). A tyuk-poloskának is nevezett ezen élősködő, mely az élő szárnyasok véréből szívja, ha egyszer erősebben megfészkelte magát és oly nagy mértékben terjedt el, mint a szóban forgó esetben, másképp ki nem írható, mint a baromfi szállás megsemmisítésével, mert rendszerint többre kerül azok üldözése, kiölése és a szárnyasok gyógyítása, mint amit az ől ér. Építtessen tehát lehetőleg más helyen új ólat, a régi éghető részeit égettesse el; szerezzen be új, nem óvantagos szárnyast, az óvantagosokat pedig konyhán értékesítse. Az ől tisztátalanul tartás folytán lepetett el az óvantaggal; behurcolta azokat vásárolt óvantagos szárnyas. Ha nem volna ugy elsokasodva már az élősködő, mint írja, a sikerre való kilátással lehetne ellene küzdeni az ől gyökeres kitisztításával, a repedéseknek, hézagoknak ecetsavval való erős bepermetezésével, s betömésével, a szárnyasok testének porfürdő útján való beporozásával oly finom homokba kevert hamuval, melybe rovarpor is van keverve.

Mo.

A madarak és fák napját, a soproni állatvédő egyesülethez érkezett közlések szerint, a következő sopronmezei iskolák tartották meg az idén ünnepélyes módon: (A tanulók a megnevezett számban léptek be akkor az „Országos Ifjusági Madárvédő-Ligába“ mint tagok.) kath. iskola Alsópéterfa 68 tag (tanító Reuter Agoston); kath. iskola Balf 40 tag (tanító Schmidt-bauer Sebestyén); kath. iskola Locsmánd 50 tag (főtanító Frölich József); áll. elemi népiskola Nagymarton 85 tag (igazgató Kollwentz Ferenc); kath. iskola Sopronbánfalva 43 tag (tanító Füzi FABIÁN); kath. iskola Sopronnyék 180 tag (igazg.-tanító Ermesz Ferenc) és kath. iskola Vicza 80 tag (tanító Kulcsár Imre).

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi főtítkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület

kiadásában

megjelentek és az egyesület helyiségében (Budapest IX., Ernő-utca 11—13) kaphatók:

Az okszerű madárvédelem eszközei. Irta: Chernel István, a Kőszegi Állatvédő Egyesület elnöke. Ára 30 fillér.

Az ember és a kutya. Védekezés a veszettség ellen. Irta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Ára 30 fillér.

Magyarország madárvédelmének története, fejlődése és jelenlegi állapota. Irta: dr. Kukuljevic József, m. k. állatorvos. 27 ábrával, 3 grafikai táblával. Ára 1 korona.

Madárvédelem gyakorlati szempontból. Irta: Kukuljevic József. 23 képpel. Ára 10 fillér.

Az állatvédelem fontossága az emberiség művelődése szempontjából. Irta: Kukuljevic József. Ára 20 fillér.

Az Országos Állatvédő Egyesület huszonöt évi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon. Irta: Máday Izidor. Ára 1 korona.

Ugyanaz német nyelven. Ára 1 korona.

A szemellenzőről. Irta: Pákozdy László. 4 képpel. Ára 20 fillér.

Kwizda-féle Restitutions-fluid. 1900. párisi világiáall. Grand Prix.

Mosóvíz lovak részére.

Egy üveg ára . . . K 2.80

Negyven év óta van használatban az udvari, valamint versenystállókban is lovak izmainak erősítésére, fárasztó menetek előtt és után, fizmódásoknál és az izmok merevedésénél stb. Lovat a trainingben bámulatos eredmények felmutatására képesíti.

Címke és csomagolás védve; valódi csak a fent látható védjeggyel.

Kwizda-féle korneuburgi marhapor.

Diétikus szer lovak, marhák és juhok részére.

1 doboz ára . . . K 1.40
1/2 doboz ára . . . K —.70

Közel 50 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágyhiánynál, rossz emésztésnél, valamint teheneknél a tej javítása s a tejelőképeség fokozása céljából.

Kwizda-féle KUTYAPILULÁK
hashajtópilulák kutyák részére

1 doboz ára . . . K 2.—

Fő-raktár: **Török József** gyógyszerész,
Budapest, VI., Király-u. 12. és
VI., Andrássy-út 28. sz.

IFJ. KÜHNEL MÁRTON a „Magyar Ornithológiai Központ”
felügyelete alatt álló

Első Magyar Fészekodu- és Madáretető-készülékek gyára BARANYA-KÁRÁSZON
u. p. Szászvár. Vasut: Szászvár-Máza.

Szerződésileg kötelezve kizárólag a Magyar Ornithológiai Központ által megszabott oduminták gyártására s ennek fejében az intézet jegyét (M. O. K. betűket) alkalmazhatja odukészítményein.

Gyártja a következő odumintákat és téli etetőket:

A minta: az összes odulakó cinegék (szén-, kék- és barát-, fenyves- és búbos-cinege), valamint a csuszka, fakúsz, nyaktekeres, kerti rozsdafarku fülemile és örvös légykapó számára.

B minta: a seregély, de különösen a szén-cinege, valamint az A mintánál említett madarak számára is.

C minta: négyszögletű tág bejáróval; a szürke légykapó, házi darázs farkú fülemile és a fehér barázdabillegető számára.

D minta: a búbosbanka, szalakóta, kék vadgalamb s a kisebb bagolyfélék számára.

Az A, B és D minta számszám nélkül leemelhető fedéllel készül. Szállításnál a fedelek harántul átültött szegekkel vannak lezárva.

Legcélsebb 9/10 rész A és B mintát (egyenlő számban) és 1/10 rész C, esetleg C és D mintát rendelni.

Téli etetők:

Etető-kunyhó: Betonalapzatokon nyugvó lábakkal a tetőről lefüggő 60 cm-es asztalkával. Nagyban való etetésre, nagyobb kertek, parkok stb. számára.

Galambduc-etető: az etetőkunyhó kisebb és egy lábón álló mintája; 40 cm-es etetőasztalkával; a hozzáadott csavarral földbe ássott oszlophoz erősíthető. Kisebb kertek számára.

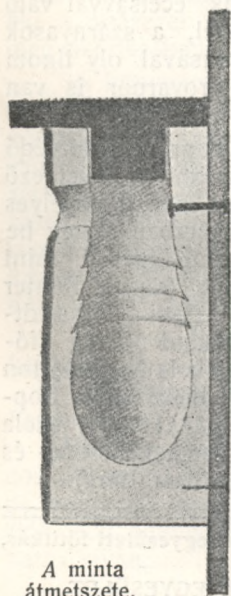
Etető-szekerény: falra vagy kerítésre függeszthető. Etetőasztalkája 40 cm. hosszú és 20 cm. széles. Kisebb kertek számára.

Ablak-etető: a kertre néző ablak keretére függeszthető, szobából való etetésre. A három első etető minta üvegezés nélkül szállítatik; a közönséges ablaküvegdarabokat bárki egyszerűen szögekkel erősítheti a keretekre.

ÁRJEGYZÉK:

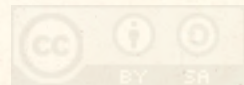
Fészekodu, A minta	db 85 fill.	Etető-kunyhó, csak a felső rész,		Madárkalács, téli etetéshez,
” B ”	” 110 ”	lábak nélkül	18 K	magvából és fagygyóból
” C ”	” 70 ”	Galambduc-etető	db 10 ”	előállítva, 1/2 kilós dara-
” D ”	” 250 ”	Etető-szekerény	” 10 ”	bokban, 1 kilogramm 1 K
Etető-kunyhó, lábakkal együtt	32.— K	Ablak-etető	” 2.50 ”	5 kilós postacsomag 5 ”

NB. Az árak csomagolással együtt, Szászvár-Máza vasutállomás, illetve Szászvár postahivatal, pénz előleges beküldése vagy utánvét mellett értendő.

A minta átmetszete.

„Jókai” könyvnyomdai műintézet, Budapest VII., Thököly-ut 28. (Garay-bazár.)

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.
Tagok ingyen kapják.

VI. ÉVFOLYAM

1909 OKTÓBER

:: 10. SZÁM ::

TARTALOM : Az országos ifjúsági Madárvédő Liga Resicabányán. — Élő motort helyettesítő jármű súlyos terhek vontatására. — A galamblovészetek ellen. — *Egyesületi hírek*: Országos Állatvédő Egyesület új tagjai. — A nagyvárdi állatvédő-egyesület közgyűlése. — *Irodalom*: Irodalmi pályázat. — „A ló ujjának anatómiája“. — „A siker titka“. — *Állatok világa*: Madarak viaskodása. — Az állatok tájékozódási képességéről. — *Szemle*: Iskolásgyermekek állatvédő dolgozatai. — A lovak farkának csonkítása: állatkinzás. — Kutyatemető Kopenhágában. — *Különlélek*: Madárbarátok figyelmébe. — Kocsisiskola. — Élő kutyák elhantolása. — Közeledik a költözködés ideje. — *Hírek*: A Berliner Tierschutzverein állatvédő nyomtatványai.

Az országos ifjúsági Madárvédő Liga Resicabányán.

A Tietz József igazgatása alatt álló resicabányai áll. elemi iskola derék tanító testülete kiváló érzékkel viseltetvén az állatvédelem iránt, a lefolyt tanévben elhatározta az iskolában az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga szervezését és a kivitellel Gontza Miklós tanítót bízta meg, aki az iskola értesítőjében első helyen számolt be megbízatásának teljesítéséről.

Élénken sajnáljuk, hogy a lendületes, szépen megírt jelentést lapunk szűkre szabott kerete miatt egész terjedelmében nem közölhetjük, s így csak a következőket idézzük: „Végre valahára kezdjük belátni,

hogy a természet bölcs rendjén elkövetett bűneink visszahatása az anyagiakban is megrövidít“...

Nincs szebb módja a gyermeki lelkekben az állatok irányában szeretetet és könyörületet felébreszteni, mintha a madarak megvédésével kezdjük el ezeket bennük felébreszteni s azután térünk át a többi állatok megvédésének szükségességére...

Hogy a ligába való belépés minél maradandóbb nyomot hagyjon tanulóink finom lelkületében és minél jobban biztosítsa a tett fogadalom betartását, elhatároztuk azt egy külön iskolai ünnepélyes alkalommal megalapítani. Erre legalkalmasabb időül a június hó 5-én tartott „Madarak és Fák napja“ kínálkozott. Iskolánk III—VI. osztályu növendékeinkkel ünnepi ruhába felöl-